

Sygn. akt I NSW 4977/20

POSTANOWIENIE

Dnia 31 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosław Sadowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Księżak

SSN Oktawian Nawrot

w sprawie z protestu wyborczego M.J. przeciwko wyborowi Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
przy udziale

1) Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej

2) Prokuratora Generalnego

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 31 lipca 2020 r.,

postanawia:

pozostawić protest wyborczy bez dalszego biegu.

UZASADNIENIE

M.J., na podstawie art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 2 czerwca 2020 r. o szczególnych zasadach organizacji wyborów powszechnych na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych w 2020 r. z możliwością głosowania korespondencyjnego (Dz. U. poz. 979, dalej „u.wyb. 2020”) wniósł protest przeciwko wyborom Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz wniósł o uznanie nieważności tych wyborów. W uzasadnieniu wnoszący protest wskazał, że w wyniku wprowadzenia ograniczeń związanych z zagrożeniem COVID-19 został pozbawiony możliwości osobistego udziału w spotkaniach umożliwiających mu kontakt z kandydatami na urząd Prezydenta RP. Powyższe skutkowało tym,

że musiał on polegać na stroniczych przekazach medialnych dotyczących kandydatów, co uniemożliwiło prawidłową ocenę stanu rzeczy. Nadto wnoszący protest stwierdził, że wprowadzenie powyższych ograniczeń skutkowało faktycznym wprowadzeniem stanu nadzwyczajnego, w wyniku czego termin wyborów – zgodnie z art. 228 ust. 7 Konstytucji – powinien zostać wyznaczony nie wcześniej niż po upływie 90 dni od dnia zakończenia stanu nadzwyczajnego. Wobec powyższego, zdaniem wnoszącego protest, „wybory zarządzane postanowieniem Marszałka Sejmu z dnia 3 czerwca 2020 r. nie miały prawa się odbyć.”

Prokurator Generalny oraz Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej wniesli o pozostawienie protestu bez dalszego biegu, gdyż nie spełnia on warunków formalnych dla tego środka prawnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Protest należało pozostawić bez dalszego biegu.

Zgodnie z art. 129 ust. 2 Konstytucji RP, wyborcy przysługuje prawo zgłoszenia do Sądu Najwyższego protestu przeciwko ważności wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej na zasadach określonych w ustawie, które zostały określone w przepisach ogólnych art. 82 i 83 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 684 ze zm., dalej „k.wyb.”) oraz w przepisach szczególnych art. 321-324 k.wyb i art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 2 czerwca 2020 r. o szczególnych zasadach organizacji wyborów powszechnych na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych w 2020 r. z możliwością głosowania korespondencyjnego (Dz. U. poz. 979, dalej „u.wyb. 2020”).

Zgodnie z art. 82 § 1 k.wyb., przeciwko ważności wyborów, ważności wyborów w okręgu lub wyborowi określonej osoby może być wniesiony protest z powodu: 1) dopuszczenia się przestępstwa przeciwko wyborom, określonego w rozdziale XXXI Kodeksu karnego, mającego wpływ na przebieg głosowania, ustalenie wyników głosowania lub wyników wyborów lub 2) naruszenia przepisów kodeksu dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów, mającego wpływ na wynik wyborów. Wszelkie inne zarzuty stanowią wyjście poza przewidziany Kodeksem Wyborczym przedmiot protestu, co czyni go

niedopuszczalnym (postanowienie Sądu Najwyższego z 11.06.2015 r., III SW 60/15).

Wymagania formalne protestu określono w art. 321 k.wyb. Zgodnie z art. 321 § 3 k.wyb. wnoszący protest powinien sformułować w nim zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na których opiera swoje zarzuty.

Wnoszący protest w sposób opisowy zakwestionował de facto organizację i przebieg głosowania w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w 2020 r., określony w ustawach. Na tym tle wnoszący protest sformułował zarzuty naruszenia art. 228 ust. 7 Konstytucji RP, dotyczący wyznaczenia terminu wyborów Prezydenta RP w 2020 r., a także pośrednio naruszenie zasad: powszechności, równości i bezpośredniości wyborów, odnosząc je do przebiegu kampanii wyborczej. Zgodność uchwalanych ustaw z Konstytucją może być przedmiotem wyłącznie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym w toku postępowania kontrolnego inicjowanego przez podmioty wskazane w art. 191 Konstytucji RP, w szczególności Prezydent Rzeczypospolitej, Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu, Prezes Rady Ministrów, 50 posłów, 30 senatorów, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prokurator Generalny, Prezes Najwyższej Izby Kontroli, Rzecznik Praw Obywatelskich. Postępowanie takie nie może być inicjowane w sprawach z protestów wyborczych rozpatrywanych przez Sąd Najwyższy (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z: 6 listopada 2019 r., I NSW 126/19; 28 listopada 2019 r., I NSW 127/19).

Zarzuty dotyczące zgodności ustaw wyborczych z Konstytucją nie mieszczą się w granicach wyznaczonych dla tego środka prawnego w Konstytucji oraz ustawach. Jak wskazano powyżej, podstawą przysługującego wyborcy prawa do wniesienia protestu przeciwko wyborowi Prezydenta jest art. 129 ust. 2 Konstytucji. Przepis ten wyraźnie wskazuje, że protest można zgłosić przeciwko ważności wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej oraz, że można to uczynić na zasadach określonych w ustawie. Analizując treść art. 129 ust. 2 Konstytucji należy zauważyć, że ustrojodawca nie uczynił materią protestu kwestii przeprowadzania wyborów a jedynie okoliczności ważności wyboru, w szczególności mające wpływ na prawidłowy przebieg głosowania, ustalania jego wyniku lub mające wpływ na

jego wynik. Te trzy kategorie, choć odnoszące się – co do zasady – do tego samego aktu wyborczego, ujmowane są na poziomie konstytucyjnym odrębnie, o czym świadczy chociażby brzmienie art. 127 ust. 7 Konstytucji, zgodnie z którym zasady i tryb zgłaszania kandydatów i przeprowadzania wyborów oraz warunki ważności wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej określa ustawa. Każdy etap związany z wyborem Prezydenta RP jest szczegółowo uregulowany przez ustawodawcę, także przez wskazanie stosownych środków prawnych, mających na celu zapewnienie ich prawidłowego przebiegu.

Procedura kontroli prawidłowego przebiegu wyboru Prezydenta RP przebiega dwuetapowo. W pierwszym etapie Sąd Najwyższy bada wszystkie zgłoszone przez obywateli nieprawidłowości, które mogły mieć wpływ na wynik wyborów. Następnie, na podstawie sprawozdania Państwowej Komisji Wyborczej oraz wszystkich rozpoznanych protestów wyborczych, Sąd Najwyższy podejmuje uchwałę w przedmiocie ważności wyboru Prezydenta RP. Wyborcy nie są uczestnikami postępowania w przedmiocie stwierdzenia ważności wyboru Prezydenta RP. Wyborcy, działając we wspólnym interesie, dla dobra Rzeczypospolitej Polskiej, zgłaszają potencjalne nieprawidłowości – określone w art. 82 k.wyb. – ściśle związane z przebiegiem głosowania, ustaleniem wyników głosowania lub mających wpływ na wynik wyborów, które są poddawane ocenie przez Sąd Najwyższy. Nieprawidłowości te mogą dotyczyć działania lub zaniechania organów wyborczych lub samych wyborców w okresie związanym z samym procesem głosowania, nie zaś zgodności z Konstytucją ustaw dotyczących organizacji i przebiegu głosowania. Przyznane wyborcy prawo zgłoszenia protestu może się zatem odnosić jedynie do tych elementów procedury wyborczej, które dotyczą samego wyboru Prezydenta RP. Tak wyznaczone granice protestu wynikają wprost z faktycznych możliwości kontroli przez obywateli przebiegu wyboru Prezydenta oraz realizacji czynnego prawa wyborczego. Jego podstawy nie mogą być zatem interpretowane w taki sposób, aby zamiast konstytucyjnej gwarancji dotyczącej realizowania jednego z praw obywatelskich, protest stał się w praktyce uniwersalnym środkiem prawnym do weryfikacji wszelkich działań dotyczących wyborów, podejmowanych przez upoważnione do tego organy władzy publicznej.

Podniesione przez wnoszącego protest zarzuty dotyczące zgodności ustaw wyborczych oraz z Konstytucją nie spełnia wymogów formalnych wynikających z art. 321 § 3 w zw. z art. 82 § 1 pkt 1 i 2 k.wyb., ponieważ nie mieszczą się one w dyspozycji art. 82 § 1 k.wyb., tym samym nie mogą stanowić podstawy protestu wyborczego.